

Kwartiermaken. Zorgzaam burgerschap stimuleren

SINDE DE JAREN NEGENTIG MAAKT HET PSYCHIATRISCH CENTRUM GENT-SLEIDINGE (CAMPUS SLEIDINGE), GELEGEN IN EEN WOONWIJK IN HET OOST-VLAAMSE EVERGEM, WERK VAN EEN BETERE BAND MET DE BUURT.

Peter Dierinck, die als psycholoog-casemanager bij het Mobilteam Gent-Noord werkt, vertelt: 'We merkten destijds dat het bijzonder moeilijk was voor ex-patiënten om aan een huurwoning te geraken. Eigenaars verhuren het liefst aan een stel werkende mensen. Mensen met een uitkering of voormalige psychiatrische patiënten staan helemaal onderaan de voorkeurladder. Aan dat stigma wilden wij iets veranderen. Als mensen door een opname bij ons elders in de problemen geraken, is dat in feite een neveneffect van de opname en moeten personeel en patiënten daar samen iets trachten aan te doen.'

Stigma wegwerken

Peter en zijn collega's op de rehabilitatie-afdeling slaagden erin om een immokantoor ervan te overtuigen met hen in zee te gaan en wel aan ex-patiënten te verhuren. Dat lukte omdat ze beloofden regelmatig contact te houden met hun vroegere patiënten en eventuele problemen samen op te lossen. Andere initiatieven volgden. Om het stigma rond een psychiatrische opname weg te werken, maakte Peter samen met patiënten het tijdschrift *Kiosk* voor de buurt en organiseerden ze buurtfeesten en tentoonstellingen. 'Het lukte allemaal wel, maar met wisselend succes en niet altijd even goed als in onze oorspronkelijke plannen', blikt hij terug.

Dubbele moord

Een dramatische gebeurtenis zorgde voor een crisis in de relatie met de buurt en voor een nieuwe aanpak. In juni 2004 schoot een ex-patiënt een frituuruitbater en diens moeder dood in de frituur vlak tegenover de hoofdingang van het psychiatrisch centrum. De buurt was in shock. Hoe kon zo iets gebeuren?

Op een informatievergadering werden vele kritische vragen gesteld rond de verantwoordelijkheid en de werking van de psychiatrische instelling en de politie. 'Begrijpelijk, natuurlijk. We vingden de heftige emoties op. Het voorval bevestigde ook de allereerste vooroordelen rond psychiatrische patiënten. Wat me frappeerde was dat iemand zei dat hij niet bang was voor patiënten die er herkenbaar uitzagen, maar wel voor patiënten die er alledaags uitzagen. Hij vroeg of we patiënten op een of andere manier herkenbaar konden maken.'

De zwarte driehoek, in de concentratiekampen van de nazi's onder andere het merkteken voor alcoholisten en zwakzinnigen, leek plots heel dichtbij.

Buurtvergadering

Achteraf bekeken was deze emotioneel geladen bijeenkomst de eerste buurtvergadering, waarvan er nog veel zouden volgen. De directie van PC Sleidinge besloot contact met de buurt structureel te verankeren en een permanent bemand meldpunt op te richten. 'Buurtbewoners die iemand opmerken die overlast veroorzaakt of in moeilijkheden is, kunnen naar het nummer bellen, waarna er meteen iemand wordt uitgestuurd om te kijken wat er aan de hand is. Als de gemelde persoon als patiënt wordt herkend, sturen we vervolgens degene van het PC die het beste contact met hem heeft om de zaak op te lossen.'

Zorgzaam burgerschap

‘Er is een echte wisselwerking tot stand gekomen met de buurt’, zegt Peter Dierinck. ‘Mensen kunnen trouwens ook een beroep doen op ons, het personeel van de instelling, als ze zelf bijstand nodig hebben. Het meldpunt is bijzonder laagdrempelig: mensen bellen niet alleen als ze overlast ervaren, maar ook uit bezorgdheid, bijvoorbeeld wanneer ze iemand opmerken die wat verward lijkt. Wij geven altijd feedback aan de bellers: “Bedankt om ons te bellen, het was inderdaad iemand die wat hulp kon gebruiken.” Zo stimuleren we zorgzaam burgerschap en houden we het in stand. Het is een kwestie van zorgzaam met elkaar omgaan en de buurt daarin betrekken. Dat doen we uiteraard niet alleen, maar samen met het gemeentebestuur, het cultuurcentrum, de buurtvereniging, verschillende andere verenigingen en buurtbewoners. Ook de samenwerking met de politie werd trouwens verbeterd, rekening houdend met de privacy van de patiënten.’

Facebook en blog

Om de drie maand wordt er een buurtvergadering georganiseerd waarop alle telefoontjes naar het meldpunt worden overlopen en de actie die erop gevolgd is, wordt toegelicht. De samenkomsten tussen personeel, (ex-)patiënten en buurtbewoners van vroeger bestaan ook nog, maar ze worden niet langer in de instelling, maar in een buurtcentrum georganiseerd. Zo zijn ze laagdrempeliger voor de buurt en zo moeten ex-patiënten niet naar de instelling zelf komen als ze nog eens willen langsgelopen om mensen te ontmoeten. Het tijdschrift is een Facebookpagina en een blog geworden.

Gedichten

De band met de buurt versterken kan ook op een creatieve manier. Samen met onder andere Poco Loco, de Moester en een aantal afdelingen van psychiatrische instellingen werd aan ex-patiënten gevraagd om gedichten te schrijven met als thema ‘Wonen’. Door in Sleidinge huis aan huis aan te bellen en het project toe te lichten, werden 120 bewoners langs het parcours tussen de instelling en het buurthuis overtuigd om een gedicht voor hun raam te hangen. ‘Zo ontstond een symbolische verbinding tussen de instelling en het buurthuis, twee veilige plaatsen om te verblijven. Een kleine moeite voor de individuele buurtbewoners, maar door het allemaal samen te doen werd het een mooi teken van solidariteit en betrokkenheid.’

Gastrijke samenleving

Wat in Sleidinge gebeurt, kan je in één term samenvatten: kwartiermaken. De Nederlandse Doortje Kal, preventiewerker, doctor in de humanistiek en grondlegger van het begrip, omschrijft ‘kwartiermaken’ op haar site als volgt: ‘De samenleving biedt mensen met een psychiatrische achtergrond niet al te veel kans op sociale integratie en maatschappelijke participatie. Kwartiermaken staat voor de poging een maatschappelijk klimaat te bevorderen waarin meer mogelijkheden ontstaan voor deze groep om erbij te horen naar eigen wens en mogelijkheden. Volgens Van Dale is een kwartiermaker iemand die belast is met de voorbereiding van een onderneming, een wegbereider, een voorloper. De “onderneming” is hier een gastrijke samenleving voor mensen met een psychiatrische achtergrond of anderen die met uitsluiting te maken hebben.’

- www.facebook.com/kiosk.sleidinge.9
- kiosksleidinge.blogspot.be
- www.kwartiermaken.nl